

АН СССР П.И. Лапина (30 июня – 2 июля 2009 г., Москва). – М. : Тов. научн. изд. КМК, 2009. – С. 472-474.

5. Ільєнко О.О. Види роду *Aesculus* L. в Лісостепу України (біоекологічні особливості та перспективи використання) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. біол. наук / О.О. Ільєнко. – К., 2012. – 20 с.

6. Гузь М.М. Закономірності формування кореневих систем лісоутворюючих порід України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра с.-г. наук / М.М. Гузь. – Львів, 1996. – 40 с.

7. Гузь М.М. Кореневі системи деревних порід Правобережного Лісостепу України / М.М. Гузь. – Львів : Вид-во "Камула", 1996. – 160 с.

8. Акимов И.А. Первое сообщение о появлении в Украине каштановой минирующей моли *Cameraria ohridella* (Lepidoptera, Gracillariidae) на конском каштане обыкновенном *Aesculus hippocastanum* (Hippocastanaceae) / И.А. Акимов, М.Д. Зерова, З.С. Гершензон, Н.Б. Нарольский, А.М. Коханец, С.В. Свиридов // Вестник зоологии. – 2003. – С. 3-12.

9. Палладіна Т. Ода чи некролог київським каштанам? / Т. Палладіна // День : газета. – № 104, 17-18 червня 2011 р.

10. Левон Ф.М. Оптимізація видового складу гіркогокаштанових насаджень як одна із важливих передумов поліпшення їх загального стану в м. Києві у сучасних умовах / Ф.М. Левон, О.О. Ільєнко // Старовинні парки і ботанічні сади – наукові центри збереження біорізноманіття рослин та охорона історико-культурної спадщини : матер. Міжнар. наук. конф., присвяч. 215-річчю з Дня заснування Національного дендрологічного парку "Софіївка" НАН України (5-7 жовтня 2011 року, м. Умань). – Умань, 2011. – С. 103-105.

Левон Ф.М. Теоретические предпосылки усовершенствования технологии посадки деревьев в уличных насаждениях исторической части Киева

Охарактеризована обобщенная в литературных источниках оценка отрицательных факторов, обуславливающих нынешние процессы дигрессии уличных насаждений. Обоснована тезис о решающей роли подасфальтного почвенного пространства в обеспечении древесных растений элементами минерального питания и влагой на полностью покрытых асфальтом тротуарах. Акцентирована важность разработки таких способов посадки деревьев на асфальтированных тротуарах, которые обеспечивали бы наиболее эффективное освоение подасфальтного почвенного пространства корневыми системами деревьев. Предложены соответствующие мероприятия. Сообщается об отобранных в городских фитоценозах формах *Aesculus hippocastanum* L., толерантных к условиям городской среды и устойчивых против каштановой минирующей моли (*Cameraria ohridella* Deschka et Dimic).

Ключевые слова: уличные насаждения, условия произрастания, подасфальтное почвенное пространство, приствольные лунки, корневая система, технология посадки деревьев, *Aesculus hippocastanum* L., каштановая минирующая моль (*Cameraria ohridella* Deschka et Dimic).

Levon F.M. Theoretical premises of technology improvement planting in street stands the historical part of Kyiv

The negative factors of the current processes of digression street plantings are described. The decisive role of soil underasphalt space is rationale to provide trees mineral elements and moisture in the fully covered with asphalt pavements. The importance of the development of such methods of tree planting on asphalt pavements is accentuated. These methods will ensure the most effective utilization of space underasphalt soil root systems of trees. The appropriate measures are proposed. Reports on selected plant communities in urban forms *Aesculus hippocastanum* L., tolerant to the conditions of the urban environment and resistant to chestnut leaf-mining moth (*Cameraria ohridella* Deschka et Dimic).

Keywords: street plantings, growing conditions, soil underasphalt space, wells tree trunks, root system, the technology of planting trees, *Aesculus hippocastanum* L., chestnut leaf-mining moth (*Cameraria ohridella* Deschka et Dimic).

УДК 630*[27+235.6]

Проф. В.П. Кучерявий, д-р с.-г. наук;
доц. Р.Б. Дудин, канд. с.-г. наук; асист. Т.М. Левусь;
асист. С.М. Мельничук – НЛТУ України, м. Львів

ПРИНЦИПИ РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА ЛАНДШАФТНОГО ОБЛАШТУВАННЯ ПАРКУ КУЛЬТУРИ ТА ВІДПОЧИНКУ ІМ. М. ЧЕКМАНА У ХМЕЛЬНИЦЬКУ

Розглянуто сучасний стан насаджень парку, його видове різноманіття та проблеми планувальної структури. Висвітлено результати ландшафтно-таксації та характеристики ландшафтних виділів. На основі розробленого функціонального зонування запропоновано заходи з реконструкції насаджень, створення нових планувальних елементів та благоустрою території.

Ключові слова: парк культури і відпочинку, насадження, видовий склад, функціональне зонування, реконструкція.

Вступ. Парк культури та відпочинку ім. М. Чекмана – один із найбільших за площею та відвідуваністю садово-парковий об'єкт м. Хмельницького, що простягнувся на березі р. Південний Буг. Площа парку – 55,27 га. Перша назва парку – ім. 50-річчя Жовтня. Він закладений у 1948 р. за ініціативою комсомольців. Пізніше його називали Комсомольський, ім. 500-річчя м. Хмельницького (з 1993 р.), а у 2008 р. перейменували на честь першого міського голови Хмельницького за часів Незалежності – Михайла Чекмана [3].

На території парку є штучні канали, озера. Тут велика кількість різноманітних порід дерев і кущів. При вході до парку є алея скульптур, зокрема вхід прикрашає велика підкова, на яку молодята вішають замок як знак міцного та вічного кохання у шлюб. Також є літній театр, музична естрада, танцювальний майданчик, павільйони, атракціони, спортивні і дитячі майданчики, мінізвірини, місця для відпочинку. Однак його територія потребує впорядкування, зокрема актуальне питання щодо розташування атракціонів та торгових місць, які встановлені спонтанно, переважно в зоні головного входу. Також ландшафтного облаштування потребують великі масиви деревної рослинності, які формують дендрологічну основу парку.

Методика досліджень. Об'єкт досліджень – паркова територія, зайнята насадженнями різного складу, що використовується для різних видів відпочинку. Ландшафтною таксацією насаджень передбачався поділ території на ландшафтні виділи, у межах яких визначалися основні таксаційні параметри та ландшафтні характеристики. У ключових місцях, композиційних центрах та вздовж алеї проводили подеревну інвентаризацію відповідно до загальноприйнятих методик [1, 2, 4].

Результати досліджень. На основі зібраних даних можна вести мову про видову (флористичну) структуру деревно-чагарникової рослинності парку, а також про його загальний санітарний стан. Загалом на досліджуваній території парку було обліковано 9092 дерева. Зведену асортиментну відомість наведено у табл. 1.

Серед деревної рослинності парку найбільшу частку становлять такі види, як: ясен звичайний, береза повисла, клен гостролистий, липа дрібнолиста, тополя чорна, гіркокаштан звичайний та інші. За результатами санітар-

ної оцінки деревостану рекомендують вирубати 324 дерева, які переважно є сухостійними або знаходяться у стані відмирання.

Табл. 1. Перелік деревних рослин парку культури і відпочинку

№ з/п	Назва виду	К-ть шт.	№ з/п	Назва виду	К-ть шт.
1	<i>Acer campestre</i> L.	238	29	<i>Padus avium</i> Mill.	15
2	<i>Acer dasycarpum</i> Ehrh.	6	30	<i>Phellodendron amurense</i> Rupr.	4
3	<i>Acer negundo</i> L.	134	31	<i>Picea abies</i> (L.) Karst.	285
4	<i>Acer platanoides</i> L.	1166	32	<i>Picea pungens</i> 'Glaucous'	17
5	<i>Acer platanoides</i> 'Globosum'	13	33	<i>Pinus sylvestris</i> L.	5
6	<i>Acer platanoides</i> 'Rubrum'	1	34	<i>Populus alba</i> L.	3
7	<i>Acer pseudoplatanus</i> L.	163	35	<i>Populus nigra</i> L.	781
8	<i>Acer pseudoplatanus</i> 'Purpurea'	9	36	<i>Populus nigra</i> 'Fastigiata'	3
9	<i>Aesculus hippocastanum</i> L.	761	37	<i>Populus tremula</i> L.	107
10	<i>Alnus glutinosa</i> (L.) Gaertn.	32	38	<i>Prunus divaricata</i> Ledeb.	47
11	<i>Armeniaca vulgaris</i> Lam.	1	39	<i>Prunus divaricata</i> 'Atropurpurea'	1
12	<i>Betula pendula</i> Roth.	1420	40	<i>Prunus domestica</i> L.	7
13	<i>Betula pendula</i> 'Youngii'	2	41	<i>Pyrus communis</i> L.	3
14	<i>Carpinus betulus</i> L.	212	42	<i>Quercus robur</i> L.	26
15	<i>Catalpa bignonioides</i> Walt.	5	43	<i>Quercus rubra</i> L.	43
16	<i>Cerasus avium</i> (L.) Moench.	12	44	<i>Robinia pseudoacacia</i> L.	165
17	<i>Cerasus vulgaris</i> Mill.	26	45	<i>R. p.</i> 'Umbraculifera'	3
18	<i>Cercidiphyllum japonicum</i> Sieb.	3	46	<i>Salix alba</i> 'Pendula'	122
19	<i>Fagus sylvatica</i> L.	4	47	<i>Salix caprea</i> L.	6
20	<i>Fraxinus excelsior</i> L.	1645	48	<i>Salix fragilis</i> L.	62
21	<i>Fraxinus lanceolata</i> Borkh.	18	49	<i>Sorbus aria</i> (L.) Crantz.	5
22	<i>Hippophae rhamnoides</i> L.	4	50	<i>Sorbus aucuparia</i> L.	59
23	<i>Juglans cinerea</i> L.	16	51	<i>Taxus baccata</i> L.	8
24	<i>Juglans nigra</i> L.	12	52	<i>Thuja occidentalis</i> L.	97
25	<i>Juglans regia</i> L.	253	53	<i>Tilia cordata</i> Mill.	1074
26	<i>Malus sylvestris</i> (L.) Mill.	12	54	<i>Ulmus laevis</i> Pall.	1
27	<i>Morus alba</i> L.	1	55	<i>Ulmus scabra</i> L.	2
28	<i>Morus alba</i> 'Pendula'	1		Всього дерев	9092

У підлісковому ярусі паркового деревостану значною кількістю представлені такі чагарники, як бузина чорна, крушина ламка, дерен білий, ожина, садовий жасмин звичайний. Досить поширений дівочий виноград п'ятилистяний – як ґрунтопокривна рослина та на деревах. Зведену асортиментну відомість чагарникових видів наведено у табл. 2 (цифрами зазначено частоту трапляння виду відносно таксаційних виділів).

За даними табл. 2, загальна кількість видів деревної рослинності парку становить 81; з них 9 видів – хвойні рослини і 72 – листяні.

Важливим компонентом паркового насадження є трав'яний ярус, який подекуди є визначальним у формуванні середовища. За матеріалами ландшафтно-таксаційного обліку було обліковано 37 видів трав'яних рослин з різними показниками трапляння в ландшафтних виділах. Найбільш поширеними серед травостану є бальзамин дрібноквітковий, осока волосиста, кропива дводомна, герань лісова, яглиця звичайна, гравілат міський, розхідник звичайний та

чистотіл великий та інші. Наявність цих видів свідчить як про багатство ґрунту на території парку, так і про значні сільватизаційні процеси та синантропізацію трав'яного ярусу.

Табл. 2. Зведений асортимент чагарникових видів парку

№ з/п	Назва виду	К-ть спост.	№ з/п	Назва виду	К-ть спост.
1	<i>Berberis vulgaris</i> L.	23	14	<i>Ligustrum vulgare</i> L.	2
2	<i>Buxus sempervirens</i> L.	32	15	<i>Parthenocissus quinquefolia</i> L.	24
3	<i>Cornus alba</i> L.	17	16	<i>Philadelphus coronarius</i> L.	25
4	<i>Corylus avellana</i> L.	1	17	<i>Ribes rubrum</i> L.	1
5	<i>Crataegus coccinoides</i> Ashe	6	18	<i>Rosa canina</i> L.	1
6	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq.	2	19	<i>Rubus caesius</i> L.	18
7	<i>Euonymus europaea</i> L.	12	20	<i>Sambucus nigra</i> L.	26
8	<i>Fallopia sachalinensis</i> L.	1	21	<i>Spiraea media</i> Schmidt.	4
9	<i>Forsythia europaea</i> Deg. et Bald.	2	22	<i>Symphoricarpos albus</i> Blake	6
10	<i>Frangula alnus</i> Mill.	1	23	<i>Syringa vulgaris</i> L.	29
11	<i>Hydrangea macrophylla</i> Thunb.	11	24	<i>Taxus baccata</i> L.	3
12	<i>Juniperus communis</i> L.	1	25	<i>Thuja occidentalis</i> 'Ellwangeriana aurea'	3
13	<i>Juniperus sabina</i> L.	43	26	<i>Thuja occidentalis</i> 'Smaragd'	7

Виходячи із положень концепції ландшафтного облаштування території парку, а також побажань керівництва міста та громадськості, реконструкцію парку передусім ми почали із функціонального зонування, яке дасть змогу оптимально розподілити відвідувачів на території відповідно до різних видів відпочинку. Проектними пропозиціями передбачається таке функціональне зонування:

- репрезентативно-вхідна зона. Розташовується від вулиці Паркової і представлена майданчиком із пам'ятним каменем на честь заснування міста, майданчиком із аркою для "символічних замочків кохання", декоративними сходами та озелененням;
- зона атракціонів займає три ділянки – одна поблизу входу із стаціонарними атракціонами, друга далі на північ, де передбачається встановлення надувних конструкцій та майданчик для картингів;
- звіринець – відокремлена територія, на якій зібрана колекція тварин та птахів;
- зона паркових насаджень займає центральну частину парку і розташовується вздовж основних прогулянкових алей (як існуючих, так і проєктованих);
- спортивна зона формується неподалік спортивної школи і набережної Південного Бугу. Тут розташовуються два майданчики для міні-футболу, баскетбольний, волейбольний та гімнастичний майданчики;
- спортивно-прогулянкова зона формується вздовж проєктованої велосипедної доріжки і включає кілька невеликих спортивних майданчиків у різних частинах парку;
- набережна з відпочинковими майданчиками – територія, розташована безпосередньо на прилеглих до водойм територіях і призначена для тихого та активного відпочинку;
- меморіальна зона – розташовується неподалік кінотеатру довкола пам'ятника В.І. Леніну, оскільки має відповідне оформлення;

- заклади харчування і торгівлі – стаціонарні та пересувні ямки для сезонного та цілорічного надання торгових послуг;
- господарська зона включає будиночок садівника та господарські приміщення поблизу нього, а також новостворені громадські туалети та автостоянки.

Входи в парк залишаються на місці вже сформованих. Головним залишається вхід із вул. Проскурівського підпілля та Паркової. Також є інші входи з боку вулиць Проскурівського підпілля (декілька входів) та Городньої – це досить широкі доріжки, які ведуть вглиб насаджень. Загалом із усіх чотирьох сторін до парку існує по кілька входів, що робить зручним сполучення та транзитний рух пішоходів.

Розташування торгових місць та атракціонів пропонуємо відповідно до нормативів, згідно з якими будівлі і споруди, незалежно від призначення повинні займати площу не більше 3 % від загальної [Родічкін...]. Проектними пропозиціями передбачається такий баланс території, який задовольняє нормативні вимоги (табл. 3).

Табл. 3. Баланс територій парку (проектний)

Елемент генплану	Площа	
	га	%
Будівлі та споруди	1,6408	2,97
- атракціони (проеКТовані)	0,0894	0,16
- існуюча забудова	0,4022	0,73
- заклади харчування (допустиме)	1,1492	2,08
Доріжки та майданчики	9,2847	16,80
- дитячі майданчики	0,1201	0,22
- спортивні майданчики	0,6445	1,17
- доріжки з кривих	0,7722	1,40
- доріжки плиткові	7,0718	12,79
- автостоянки	0,1609	0,29
- майданчик для картингу	0,5152	0,93
Зелені насадження	43,2424	78,24
- дерева і чагарники	36,3852	65,83
- газони	2,7735	5,02
- квітники	0,6060	1,10
- відкриті простори (галявини)	3,4777	6,29
Водойма	1,1021	1,99
Загальна площа	55,27	100

Згідно з проектом, заклади харчування, торгівлі, а також атракціони не будуть перевищувати допустимі 3 %.

Реконструкція паркових фітоценозів зводиться до таких положень:

- а) загущення деревостани (повнотою 0,8 і більше) поступово розріджуються до повноти 0,6;
- б) урізноманітнення видової структури шляхом видалення старих і хворих смерек і тополь, а на їх місці пропонується підсадка нових рослин, передусім автохтонів, – дуба, ясеня, бука, ялиці, берези;
- в) ускладнення вертикальної структури шляхом доповнення відсутніх другого деревного та першого і другого чагарникових ярусів;
- г) формування узлісь із декоративних гарноквітучих дерев і чагарників.

Отож, для підвищення естетичної цінності насаджень бракує гарноквітучих рослин, особливо у чагарниковому ярусі, а також хвойних рослин, які створюватимуть акценти взимку. Саме на це максимально звертали увагу під час підбору асортименту, спрямованого на збільшення видового різноманіття деревно-чагарникового ярусу. Загалом у парку пропонуємо додатково висадити 24 види дерев і чагарників. Зведений асортимент рослин та їх кількість наведені в табл. 4.

Табл. 4. Асортимент рослин для введення у склад насаджень парку

№ з/п	Назва виду	К-ть шт.	№ з/п	Назва виду	К-ть шт.
1	<i>Larix decidua</i> Mill.	16	13	<i>Spiraea cinerea</i> L.	21
2	<i>Abies alba</i> Mill.	16	14	<i>Philadelphus coronarius</i> L.	51
3	<i>Taxus baccata</i> L.	52	15	<i>Berberis thunbergii</i> DC	36
4	<i>Juniperus sabina</i> L.	52	16	<i>Weigela florida</i> (Bge.) A.DC	6
5	<i>Chamaecyparis lawsoniana</i> Parl.	16	17	<i>Spiraea vanhouttei</i> Zab.	6
6	<i>Thuja occidentalis</i> L.	68	18	<i>Cornus alba</i> L.	30
7	<i>Fagus sylvatica</i> 'Atropurpurea'	4	19	<i>Physocarpus opulifolius</i> (L.) Max.	24
8	<i>Prunus divaricata</i> 'Atropurpurea'	41	20	<i>Rhus typhina</i> L.	6
9	<i>Betula pendula</i> Roth.	17	21	<i>Cotinus coggygria</i> Scop.	21
10	<i>Acer platanoides</i> L.	45	22	<i>Spiraea japonica</i> L.	18
11	<i>Sorbus aucuparia</i> L.	7	23	<i>Viburnum opulus</i> L.	6
12	<i>Salix matsudana</i> Koidz.	3	24	<i>Carpinus betulus</i> (живопліт)	4374

Висновки. Зважаючи на тривале існування парку культури і відпочинку (понад 60 років), стан насаджень та їх видове різноманіття, реконструкція повинна бути спрямована передусім на видалення сухоостою та хворих і ослаблених дерев. Також необхідно провести прорідження деревостану до оптимальної повноти та усунути монотонність насаджень. Кінцевим етапом реконструкції має стати впорядкування доріжково-стежкової мережі, садіння нових видів дерев і чагарників, створення газонів і квітників. Разом з тим, потрібно впорядкувати розташування атракціонів та торгових місць, що дасть змогу зменшити зосередженість відвідувачів в окремих місцях, знизить рекреаційне навантаження та створить сприятливі умови для життєдіяльності паркових насаджень.

Література

1. Гром М.М. Лісова таксація : підручник [для студ. ВНЗ] / М.М. Гром. – Львів : Вид-во УкрДЛТУ, 2005. – 352 с.
2. Краткий справочник архитектора: Ландшафтная архитектура / под ред. И.Д. Родичкина. – К. : Вид-во "Будівельник", 1990. – 336 с.
3. Наказ Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 24.12.2001 р., № 226 "Про затвердження Інструкції з технічної інвентаризації зелених насаджень у містах та селищах міського типу України".
4. Парк культури і відпочинку ім. М. Чекмана. [Електронний ресурс]. – Доступний за <http://proskurov.info/news/events/1025>
5. Словник таксономічних назв деревних рослин (українською, латинською, російською, англійською, німецькою мовами) / А.І. Івченко, М.Й. Мазепа, Ю.А. Мельник, В.М. Проскурницький, А.С. Мельник / за ред. В.П. Кучерявого. – Львів : Вид-во "Світ", 2001. – 148 с.

Кучерявый В.А., Дудын Р.Б., Левусь Т.М., Мельничук С.М. Принципы реконструкции и ландшафтного обустройства парка культуры и отдыха им. М. Чекмана в Хмельнице

Рассмотрено современное состояние насаждений парка, его видовое разнообразие и проблемы планировочной структуры. Отображены результаты ландшафтной таксации и характеристика ландшафтных выделов. На основе разработанного функционального зонирования предложены мероприятия по реконструкции насаждений, созданию новых планировочных элементов и благоустройству территории.

Ключевые слова: парк культуры и отдыха, насаждения, видовой состав, функциональное зонирование, реконструкция.

Kucheryavy V.P., Dudyn R.B., Levus T.M., Melnychuk S.M. The principles of reconstruction and landscape improvement of M. Chekman recreation park in Khmelnytsky

The current status of park vegetation, species diversity and problems of planning structure are examined. The results of landscape inventory are determined and landscapes are describe. On the basis of functional zoning of reconstruction proposed plantings, new planning elements and landscaping.

Keywords: recreation park, planting, species composition, functional zoning reconstruction.

**УДК 712.253(477.53) Проф. Н.О. Олексійченко, д-р с.-г. наук;
доц. Н.В. Гатальська, канд. с.-г. наук; магістрант М.О. Гричук¹ –
НУ біоресурсів і природокористування України, м. Київ**

ХАРАКТЕРИСТИКА МЕМОРІАЛЬНИХ ПАРКІВ ВОЄННОЇ ТЕМАТИКИ КИЄВА

На основі ретроспективного аналізу формування меморіальних комплексів, територічних узагальнень та врахування нормативної бази щодо організації меморіальних парків надано характеристику меморіальних парків за основними класифікаційними ознаками садово-паркових об'єктів: містобудівельними, стилевими, ландшафтно-композиційними характеристиками, історичною та дендрологічною цінністю.

Ключові слова: меморіальний парк, композиційно-просторова структура, класифікація, функціональне зонування.

Меморіальний парк є об'єктом ландшафтно-архітектури, що поєднує в собі будь-які твори образотворчого мистецтва і архітектури, які створені в пам'ять про окремих осіб та історичні події, і вписані в структуру міського парку [1]. За тематичним навантаженням меморіальні парки поділяють на парки, що створені на честь видатних діячів народу; парки, присвячені знаменним історичним подіям; парки змішаного типу [2]. Меморіали, присвячені знаменним подіям або видатним діячам, супроводжують людство упродовж всієї історії його існування. Особливих рис мистецтво формування меморіального ансамблю набуло на початку ХХ ст., що пов'язано зі значною кількістю трагічних подій, які випали на долю людства у минулому столітті, зокрема Першої та Другої світових воєн. Саме тому серед тематичних напрямків створення таких парків переважають парки воєнної тематики. Найбільш яскравими прикладами світового досвіду створення парків, присвя-

чених воєнним подіям, є пам'ятник Битві народів у меморіальному парку в м. Лейпціг та меморіальне кладовище Трептов-парк у Німеччині, Марсове поле та меморіально-парковий комплекс героїв Першої світової війни, парк Перемоги у Москві в Росії та інші [3]. Основними формами увічнення пам'яті стали обеліски, стели, скульптури, пам'ятні дошки, Вічний вогонь.

Незважаючи на те, що минуло понад 60 років з часу закінчення Другої Світової війни у світі продовжують створювати меморіальні комплекси, присвячені цим подіям. Так, наприклад, меморіал Холокосту – пам'ятник загиблим євреям у Берліні; меморіальний парк Рожевого трикутника в Сан-Франциско – створений в пам'ять про представників нетрадиційної орієнтації, які були закатовані в концтаборах Німеччини [4]. В Україні також були створені і створюються меморіальні комплекси і парки, зокрема, парки Перемоги в Одесі, Полтаві, Запоріжжі та в інших великих містах нашої держави; Пагорб Слави у Львові; державний історико-культурний заповідник Поле Полтавської битви, парк Слави в Тернополі, меморіальний парк Красне поле в м. Хуст. Проте, найбільш відомі розташовані у столиці, де нині налічується 21 парк, який виконує тією чи іншою мірою меморіальні функції: парки, присвячені культурним та державним діячам (ім. Островського, ім. Шевченка, ім. Пушкіна, парк ім. Рильського, Володимирська гірка), Дружби народів (Киото, Дружби народів, Інтернаціональний), ювілейним подіям (1500-річчя м. Києва, Борців за свободу та незалежність України (10-річчя незалежності України); парки, розташовані на місці поховань (Аскольдова могила, Бабин Яр). Однак значну частку серед них займають парки воєнної тематики (Вічної Слави, Моряків, Тарашанець, Перемога та ін.). Половина меморіальних парків присвячена подіям Другої світової війни, тобто категорія парків воєнної тематики є найчисельнішою. Окрім того, значна частина поліфункціональних парків має в своїй структурі меморіальні об'єкти. Відповідно, актуальним є дослідження особливостей композиційно-просторової організації та засобів вираження ідейного навантаження цих об'єктів для формування напрямів їх відновлення.

Мета дослідження – аналіз особливостей композиційно-просторової організації меморіальних парків воєнної тематики м. Києва.

Матеріали і методика досліджень. Об'єктами дослідження стали парки Бабин Яр, Вічної Слави, ім. Ф. Пушиної, ім. Потапова, Моряків, "Тарашанець", ім. Воїнів-інтернаціоналістів, Перемога, Партизанської Слави, Печерський парк, які знаходяться в м. Києві. Історичні дані щодо формування та розвитку садово-паркових об'єктів одержано на основі опрацювання літературних джерел, архівних матеріалів, а також власних маршрутних обстежень, в ході яких також проводили інвентаризацію насаджень. За результатами польових та літературних даних проводили класифікацію парків за містобудівельними особливостями, стилістичними та ландшафтно-композиційними ознаками, особливостями видового складу насаджень [5, 6].

Результати досліджень. Категорія меморіальних парків, які присвячені воєнним подіям, є найчисленнішою з поміж інших, однак лише окремі повною мірою відповідають покладеним на них функціям. Для визначення причин невідповідності ідейного навантаження, функціонального призначен-

¹ Наук. керівник: проф. Н.О. Олексійченко, д-р с.-г. наук